

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Ändrad personregisterlagstiftning

1998-99

1997-98

nr 8

FR nr 4

HM nr 43

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår ändringar och tillägg till personregisterlagstiftningen som framför allt syftar till att skapa en klarare och enhetligare reglering av polisens personregister. Såväl i fråga om polisens grundregister som övriga register som polismyndigheten för föreslås att rikslagstiftningen om polisens personregister bringas i kraft i landskapet. Regleringen av polisens register har hittills varit otillräcklig och dessutom ställer Europokonventionen och Schengensamarbetet särskilda krav på lagstiftningen.

Samtidigt föreslår landskapsstyrelsen att blankettlagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar rörande personregister från år 1991 upphävs och ersätts med en ny blankettlag. Härigenom blir rikets nya personuppgiftslag tillämplig även i landskapet inom de rättsområden inom den privata sektorn där landskapet har lagstiftningsbehörighet. Personregisterhanteringen inom landskaps- och kommunförvaltningen, med undantag av polisens register, skulle enligt förslaget även framdeles regleras via ett särskilt kapitel i landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet.

Motionärernas förslag

I tfl Barbro Sundbacks m.fl. hemställningsmotion föreslås att lagtinget hemställer hos landskapsstyrelsen om lagstiftningsåtgärder om personregister för att garantera medborgarnas säkerhet och klarlägga den offentliga förvaltningens ansvar. Motionärerna hänvisar till att den nuvarande lagstiftningen som reglerar personregistren inom landskapets och kommunernas myndigheter är bristfällig.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att de i framställningen ingående tre lagförslagen antas med vissa mindre ändringar. Utskottet föreslår att hemställningsmotionen förkastas med hänvisning till ett pågående utredningsarbete.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Polisens personregister

Lagtinget lämnade den 19 januari 1998 sitt bifall till konventionen om upprättande av en

europaisk polisbyrå (Europol) vars uppgift är att bistå polis-, gränsbevaknings- och tullmyndigheter i fråga om förebyggande av brott. Lagutskottet konstaterade i sitt betänkande nr 13/1997-98 att lagstiftningsåtgärder är nödvändiga för att landskapslagstiftningen rörande bland annat polisens personregister skall kunna anses vara i nivå med Europol-konventionens krav. Vid den tidpunkten hade till lagtinget överlämnats en framställning om ändring av landskapslagstiftningen om personregister (nr 16/1997-98) som emellertid senare återkallades av landskapsstyrelsen. Den nu föreliggande framställningen ersätter den återkallade framställningen.

Utskottet konstaterar att det första och det tredje lagförslaget innebär att polisens personregister genom att rikslagstiftningen antas att gälla som blankettlagar regleras på lagnivå i enlighet med de krav Europol-konventionen och Schengen-samarbetet ställer. Tillräckligt detaljerade och entydiga bestämmelser om polisens personregister har också i andra sammanhang efterlysts i lagtinget. Polisens personregister regleras för närvarande endast av de mycket allmänt hållna och knapphändiga bestämmelser som ingår i 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet. Enligt utskottets åsikt är det ändamålsenligt att rikslagstiftningen på det sätt landskapsstyrelsen föreslår bringas i kraft även i landskapet bland annat med beaktande av att landskapets polis sköter uppgifter som hänför sig både till landskapets och rikets behörighetsområden. EG-staternas polisiära samarbete inom ramen för Europol- och Schengen-avtalen förutsätter dessutom att registerlagstiftningen är harmoniserad mellan EU:s medlemsländer.

Verkningsarna av EG:s direktiv 95/46/EG

Landskapsstyrelsen föreslår vidare att den gällande blankettlagen om tillämpning av rikets personregisterlagstiftning förnyas. Rikets personregisterlag från år 1987 har i februari detta år ersatts av en helt ny personuppgiftslag som beaktar kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Den gamla rikslagen gäller i landskapet i enlighet med blankettlagen från år 1991 som dock är tillämplig endast i fråga om sådana rättsområden inom den privata sektorn där landskapet har lagstiftningsbehörigheten. Den tillämpas däremot inte på personregister som upprätthålls av landskapets eller kommunernas myndigheter eller organ. För de sistnämndas del gäller i stället de bestämmelser som ingår i 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet. I detta avseende föreslår landskapsstyrelsen inte några andra ändringar än att personuppgiftslagen och lagen om polisens personregister framdeles skall tillämpas i fråga om de personregister den åländska polismyndigheten för. I övrigt skall beträffande de personregister som landskapets och kommunernas myndigheter för fortfarande tillämpas bestämmelserna i offentlighetslagen.

Utskottet har vid ärendets behandling noterat det ovan berörda EG-direktivet 95/46/EG men också bestämmelsen i 8 § 1 mom. reageringsformen om att det i lag skall stadgas närmare om skydd för personuppgifter. Redan i sitt betänkande nr 41/1989-90 konstaterade utskottet att det även efter att vissa bestämmelser om personregister införts i landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet kommer att saknas uttryckliga lagbestämmelser i fråga om många

detaljer. Mycket blir beroende av att "god registersed" följs och av hur tolkningen av detta begrepp utvecklas. Utskottet påpekade vikten av tillräckliga anvisningar och ansåg att landskapsstyrelsen vid behov borde överväga kompletteringar av lagstiftningen.

I och med den föreslagna blankettlagstiftningen torde enligt utskottets bedömning EG-direktivets krav inom landskapets behörighetsområden komma att uppfyllas vad gäller polisens personregister samt de register som förs inom den privata sektorn. Utskottet har inte inom ramen för detta ärende i detalj analyserat direktivet i förhållande till 3a kap. landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet men konstaterar att direktivet ställer höga krav på den nationella lagstiftningen. Av dessa orsaker har rikslagstiftningen, som delvis är tillämplig också i landskapet, grundligt reviderats. Utskottet har noterat att landskapsstyrelsen, efter det att behandlingen av framställningen inleddes i lagtinget, tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att implementera direktivet i åländsk lagstiftning. Utskottet utgår därför från att landskapsstyrelsen på basis av arbetsgruppens förslag återkommer till lagtinget med förslag som framför allt syftar till att reglera personregisterhanteringen inom landskaps- och kommunsektorn utgående från EG-direktivets krav.

Synpunkter på och ändringsförslag beträffande lagförslagen

Utskottet finner lagförslagen behövliga och ändamålsenliga och tillstyrker dem med vissa mindre ändringsförslag. Som ovan framgått kräver redan lagtingets bifall till Europakonventionen komplettering av lagstiftningen rörande polisens personregister. På grund av verksamhetens karaktär anser utskottet blankettlagstekniken ändamålsenlig. Utskottet konstaterar att lagen om polisens personregister, som föreslås bli gällande i landskapet, redan ändrats flera gånger efter det lagen stiftades.

Utskottet föreslår, med avvikelse från gällande lag och landskapsstyrelsens framställning, att tillsynen över personuppgiftslagens tillämplighet i landskapet inte enligt lagen skulle åvila dataombudsmannen och datasekretessnämnden utan landskapsstyrelsen. Visserligen har lagtinget i stöd av självstyrelselagens 19 § 3 mom. (14 § 4 mom. i 1951 års lag) genom bestämmelse i landskapslag ansetts kunna påföra en riksmyndighet förvaltningsuppgifter om myndigheten i riket handhar motsvarande uppgifter. Utskottet anser likväl att självstyrelselagens 32 § primärt bör åberopas om man vill överföra en förvaltningsuppgift på en riksmyndighet, vilket i så fall sker genom en överenskommelseförordning. Med beaktande av personuppgiftslagstiftningens blandade natur och betydelsen av ett enhetligt förfarande har utskottet i sak inte något att invända mot att de nämnda riksmyndigheterna även framdeles utövar tillsyn över personuppgiftslagstiftningens tillämplighet i landskapet även till de delar som underlyder landskapets behörighet.

Detaljmotivering

1. Landskapslag om polisens grundregister

1 § Ändringsförslagen är av stilistisk och lagteknisk natur.

3 § Utskottet föreslår att 2 mom. förtydligas så att lagtexten motsvarar motiveringen, d.v.s. att det är polismyndigheten som i det enskilda fallet prövar sitt behov av information ur ett register som en landskapsmyndighet för. Utskottet understryker betydelsen av att denna prövning görs med tillräcklig omsorg i varje enskilt fall och att mängden och arten av information skall stå i proportion till polisens behov i det enskilda fallet.

7 § Utskottet föreslår att övergångstiden för polismyndigheten att bringa sitt grundregister i överensstämmelse med den nya lagstiftningen av praktiska skäl förlängs från tre till sex månader.

2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet

Utskottet föreslår att lagförslaget antas utan ändringar och hänvisar i övrigt till vad som anförs i den allmänna motiveringen.

3. Landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personregister.

1 § Utskottet föreslår att 2 mom. i förtydligande syfte omformuleras.

3 § Enligt framställningen utövar dataombudsmannen och datasekretessnämnden tillsyn över personuppgiftslagens tillämplighet i landskapet. Förslaget motsvarar 2 § i den gällande blankettlagen från år 1991. Med hänvisning till vad som anförs i den allmänna motiveringen föreslår utskottet ändå att tillsynen skall utövas av landskapsstyrelsen. Även om ändamålsenlighetskäl talar för att tillsynen skall utövas av riksmyndigheterna, bör detta enligt utskottets åsikt regleras via en överenskommelseförordning.

5 § Liksom i fråga om det första lagförslaget föreslår utskottet att övergångstiden för att bringa vissa manuella register i överensstämmelse med den nya lagstiftningen av praktiska skäl förlängs till sex månader.

Hemställningsmotionen nr 43/1997-98

Utskottet har i den allmänna motiveringen berört Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter. Som ovan framgått har utskottet inhämtat att landskapsstyrelsen den 9 februari 1999 tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att i åländsk lagstiftning implementera direktivet. Arbetsgruppens resultat skall föreläggas i form av en

lagframställning före den 1 september 1999. Då de i motionen efterlysta åtgärderna redan påbörjats, föreslår utskottet att motionen förkastas.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget har den 11 november 1998 inbegärt lagutskottets yttrande över framställningen. Utskottet har med stöd av 23 § 2 mom. arbetsordningen beslutat behandla hemställningsmotionen nr 43/1997-98 i samma sammanhang. Motionen remitterades till utskottet den 1 april 1998.

Utskottet har i ärendet hört lantrådet Roger Jansson, t.f. lagberedningschefen Lars Karlsson, lagberedningssekreteraren Hans Selander, administrationschefen Susanne Björkholm och polismästaren Björn Andersson.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Sune Eriksson, vice ordföranden Jansson samt ledamöterna Sirén, Sjöblom och Söderholm.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att det i framställningen ingående andra lagförslaget godkänns oförändrat samt

att de i framställningen ingående första och tredje lagförslagen godkänns i följande lydelse:

1. **LANDSKAPSLAG**
om polisens grundregister

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

Grundregister

Polismyndigheten i landskapet Åland kan med hjälp av automatiserad databehandling föra ett grundregister med uppgifter om brottsanmälningar, i anslutning till anmälan vidtagna åtgärder eller annat som polisen behöver för att fullgöra sina åligganden (uteslutning).

2 §

(Lika som i framställningen).

3 §

Rätt att få uppgifter ur landskapsregister

För att sköta sina åligganden och föra ett grundregister har *polismyndigheten* rätt att få den information den behöver ur de register landskapsstyrelsen och under denna lydande myndigheter

eller inrättningar för.

Polismyndigheten (uteslutning) skall i varje särskilt fall *pröva sitt behov av information* i förhållande till den olägenhet det innebär för den registrerade att uppgiften lämnas ut.

4 §

Tillämpning av riksbestämmelser

Lagen den 7 april 1995 om polisens personregister (FFS 509/1995) och förordningen den 15 september 1995 om polisens personregister (FFS 1116/1995) samt personuppgiftslagen den 199 (FFS /199) skall i tillämpliga delar, med de avvikelser som anges i denna lag, iakttas *beträffande* det grundregister *polismyndigheten* för, till den del bestämmelserna gäller personregister avsedda för en polisenhets bruk.

5 §

(Lika som i framställningen).

6 §

Landskapsförordning

Landskapsstyrelsen kan genom landskapsförordning meddela närmare bestämmelser om vilka uppgifter grundregistret skall innehålla samt om tillsynen *över* registret.

7 §

Ikraftträdande

(1 mom. lika som i framställningen).

Polismyndigheten skall se till att det grundregister som *myndigheten* för innan denna lag trätt i kraft överensstämmer med denna lag inom *sex* månader från lagens ikraftträdande.

3.

LANDSKAPSLAG
om tillämpning i landskapet Åland av
riksförfattningar om personregister

(Ingressen lika som i framställningen).

1 §

Tillämpningsområde

(1 mom. lika som i framställningen).

Denna lag tillämpas inte på de personregister som upprätthålls av andra myndigheter eller organ som omfattas av landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet (72/77) än polismyndigheten i landskapet Åland.

(3 mom. lika som i framställningen).

2 §

(Lika som i framställningen).

3 §

Tillsyn

(1 mom. utsluts).

Tillsyn över *tillämpningen* av denna lag i fråga om *angelägenheter* som faller under landskapets behörighet utövas av landskapsstyrelsen.

4 §

(Lika som i framställningen).

5 §

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelse

(1 och 2 mom. lika som i framställningen).

Polismyndigheten skall se till att de manuella personbladskartotek som *myndigheten* upprättat med stöd av landskapslagen om allmänna *handlingars offentlighet (72/77)* överensstämmer med denna lag inom sex månader från lagens ikraftträdande.

Utskottet föreslår vidare

att Lagtinget måtte förkasta
hemställningsmotionen nr 43/1997-98.

Mariehamn den 2 mars 1999

Ordförande

Sune Eriksson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson

